

- **Meditatie**
- Ambtelijke praktijk
- **Bijbelstudie**
- Kerkelijk actueel
- **Boekbespreking**

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Meditatie

*O, hoe groot is
Uw goed...
Psalm 31 : 20a*

Wanneer David in onze tekst uitroept: "O, hoe groot is Uw goed..." dan blijkt dat de Heere hem hier op de hoogte van het geloof heeft gesteld. Het geloof gelooft niet altijd. In het leven van Gods kinderen is het zo menigmaal donker en duister na ontvangen genade. Hoor maar: "mij is bange, van verdriet is doorknaagd mijn oog, mijn ziel en mijn buik... (vers 10/11).

Maar nu is het anders, hij mag vanaf een geloofshoogte een heerlijk vergezicht ontvangen. Wat ziet hij vanaf die geloofshoogte? Hij ziet het goed, dat bij de Heere is weggelegd. Hij ziet dat de Heere goed is voor een slecht mens. Dat is vanwege het heil dat God in Zijn Zoon de Heere Jezus Christus heeft bereid. Alleen daarom kan de Heere op een zondig mens neerzien, Nee, David spreekt niet over het echt goed van de wereld. Daar zijn wij mensen van nature zo van onder de indruk. Wat lijkt de wereld veel te bieden te hebben. Denk eens aan geld en goed, sport en spel. Van dat goed moet gezegd worden: "alles hoe schoon ook, het zal eenmaal vergaan!" Wat vergapen we ons toch aan al die ijdele dingen. Wat zijn we arm als we alleen maar leven voor het goed van de wereld. Alles moet immer achtergelaten worden.

Daartegenover worden we echter gewezen op het goed van de Heere. God is goed. We kunnen ook lezen: "O, hoe groot is Uw goedheid..." Gods goedheid is hemelhoog. Hoe groot is de Heere. Hoe verheven is Hij. Hoe majesteitelijk!

Hij is alomtegenwoordig en alwetend. In een andere psalm horen we dan een dichter ook uitroepen: "de kennis is mij te wonderbaar... ik kan er niet bij!" Als je door Gods Geest gaat zien je kleinheid, nietigheid, maar ook je verlorenheid en doemwaardigheid, dan kun je er niet bij dat deze God naar zulke albedervers wil omzien. Wel, daar horen we David nu ook iets van beleven.

Vijf dingen zegt hij er van. Het is van de Heere afkomstig, het is Uw goed. Het is groot. Het is weggelegd. Het is gewrocht. Het is bestemd voor degenen, die Hem vrezen.

Als David zegt: "Uw goed". Dan wijst hij erop dat de Heere de bron is van het goed. Het komt uit Hem voort. Het is niet uit de mens. Het is enkel genade. Het is het eenzijdig Godswerk. Als er van onze kant nog iets moest komen, dan was het voor eeuwig mis. Het ligt vast in en het komt voort uit een drie-enig God. Vanuit het soevereine welbehagen, vanuit de verkiezing Gods. Door de verlossing, die in Christus Jezus is. Het is de Heilige Geest, Die vernieuwt en heiligt. Het is groot. God is groot. Daarom is ook het heil dat Hij schenkt oneindig groot. Onze tekst kan ook vertaald worden door: "het goede van de Heere is groot..." Het is veel, het is menigvuldig. Zijn schatten zijn niet te tellen noch te bevatten. Wij denken zo klein van de Heere en zo groot van onszelf. Maar het is precies andersom. Daarom is het zo nodig dat de Heilige Geest onze blinde ogen opent voor de groot-

heid Gods. Het is weggelegd. Het woord wegleggen wil zeggen: opsparen, als een schat bewaren. De satan is er op uit om het te roven en te verderven. Ook als mensen handen het moeten bewaren is het niet veilig. Maar God is de Bewaarder Israëls. Het heil in Christus in het Oude Testament in de belofte en profetieën geopenbaard, wordt nu in de hemel als de door Christus verworven erfenis als een onverderfelijke en onverwelkelijke schat bewaard. Het is als vastgelegd kapitaal, waarvan Gods volk hier op aarde van de rente mag leven. Hij schenkt daaruit genade voor genade.

Het is gewrocht. Dat woord wijst op ten uitvoer brengen. De heilsdaden zijn door de Heere gewerkt en ook bereid in de harten van Zijn volk. De Heere heeft het in Davids hart gewerkt. Paulus zegt dat de Heere Die een goed werk begon in het hart het ook zal voleindigen. Zo gaat Zijn werk door, ook in 2011. Tot de laatste is toegebracht, hij werkt het in de tegenwoordigheid der mensenkinderen. Voor wie is dat goed nu bestemd? Voor alle mensen? Nee, alle mensen hebben wel dit goed onmisbaar nodig. En dit goed is zo groot, dat het genoegzaam is voor heel de wereld. Maar het is weggelegd voor degenen, die Hem vrezen. Dat roept ons op om de Heere te vrezen. Het gaat om de kinderlijke vrees des Heeren. Dat is geen bange angst en slaafse vrees, ook geen knechtelijke vrees. De kinderlijke vrees des Heeren kenmerkt zich door de eerbied en het diep ontzag voor de Heere, het

*Het is groot.
God is groot.
Daarom is ook
het heil dat
Hij schenkt
oneindig groot.*

vertrouwen op Hem alleen. Dan is er een stervend leven, een afsterven aan het goed van de wereld en aan onszelf. In die weg leren ze de

Heere overhouden. Luister naar wat de Kananese vrouw sprak: Ja Heere, ik ben het niet waardig... maar de hondkens eten toch ook

van de kruimkens die daar vallen van de tafel huns heren. Wie heeft lust die Heere te vrezen? God zal Zelf uw Leidsman wezen.

A. v.d. Weerd

Ambtelijke praktijk

Christelijke levenshouding Jakobus 2:1-4

*Laat
oprechtheid
en vroomheid
behoeden!
Eerlijk, oprecht
omgaan met
elkaar.*

Het woord wereldgelijkvormigheid is niet onbekend. We lezen het. We horen het noemen. Terecht, daar het de Schrift niet vreemd is. We worden erop gewezen. Nu moeten we wel onthouden dat dit een abstract begrip is. Het wijst niet op of spreekt niet slechts van enkele zaken of omstandigheden. Ook moeten we niet menen dat we niets van buitenkerkelijken kunnen leren. Ze kunnen zelfs een voorbeeld zijn als het gaat over omgang met

anderen. Hun voorbeeld kan ons beschamen. Want het onderscheid maken wordt door de Schrift verboden. De Heere Jezus heeft geleefd en gewerkt zonder aanzien van de persoon. Welk een opdracht gaf Hij aan de wetgeleerde. Ga heen en doe gij desgelijks (Lukas 10:37). Hulp aan de naaste, wie hij ook is. Vol ontferming heeft de Heere Jezus Zelf duizenden gevoed en Hij wist waarom velen Hem volgden.

Rijken en armen

Jakobus, de man van het praktisch christendom heeft het in zijn brief over een voorkomend verschijnsel in de gemeente(n). Hij denkt aan de scheiding tussen rijken en armen. In de samenleving waren er zoals altijd twee groepen van mensen. Dit kan ook nu het geval zijn. Allen zijn mensen en dienen gelijkwaardig behandeld te worden. In dit verband zegt Calvijn terecht dat hiermee het eren niet wegvalt. Onderdanigheid dient niet te verdwijnen. We weten waar het vijfde gebod op wijst. Het is zelfs een eis van de Heere. Jakobus denkt aan een zonde die in de gemeente voorkomt. Hoe zijn de onderlinge verhoudingen! Er valt wat op aan te merken. Dit nu kan ernstige gevolgen hebben voor de samenleving, voor het christelijk leven. De afkerigheid bij jongeren kan groeien. De afkeer van Woord, van de zondag en van de dienst des Heeren. De jeugd heeft juist levensvoorbeelden nodig. Van dit alles was Jakobus doordrongen. Vandaar dat Jakobus in zijn brief niet een verhaaltje vertelt. Hij geeft een sprekend voorbeeld door met een levensles. We kunnen zeggen voor alle tijden.

Een levensles

De illustratie die Jakobus geeft mag niet terzijde geschoven worden. Ook mag het niet blijven bij een enkele opmerking. Het voorbeeld moet corrigerend en in de goede zin stimulerend werken. In zijn brief neemt Jakobus de lezers mee naar een vergadering. Waarschijnlijk een synagoge. Dat was in die tijd een plaats van samenkomst. De plaats is gevuld met aanwezigen. Weinig plaats is er meer. Er komt een man van aanzien binnen. Het is aan zijn verschijning en aan zijn houding te zien wie hij is. De man is rijk. De ring die hij aan zijn vinger draagt is daar een bewijs van. Deze rijkard is in de samenkomst welkom. Direct wordt hem een plaats en wel een goede plaats gegeven. Deze man moet een plaats hebben. Is de oorzaak zijn milddadigheid of zijn meelevendheid? Het is onbekend. Hij is rijk en daarom de toeschietelijkheid. Even later komt weer een man binnen. Men ziet hem, maar het hoofd wordt omgedraaid. Heeft hij veel op zijn kerfstok? Leeft hij in de zonde? Hij is arm. Het is aan zijn houding te zien. In de volkstaal zou gezegd worden: Hij is een arme drommel, hij is straatarm. Hij draagt een paar vodden en meer niet. Tegen hem wordt gezegd: blijf daar maar achterin staan of ga zitten bij iemands voeten of voetenbankje. Wordt het laatste niet gegund, dan blijft hij maar staan. Hij is geen knik waard, laat staan meer. Het onderscheid maken laat een trieste zaak zien. Niet overdreven. Het komt voor. Voortrekkerij is geen zaak van af en toe. Ook nu niet. Wat kan ogendienst doen. Vleiende lippen kunnen wat laten

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen van ds. A. v.d. Weerd over Psalm 31:20a 'O, hoe groot is Uw goed....' Ds. M.C. Tanis schrijft over Jakobus 2:1-4 "Christelijke levenshouding". Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met verklaren van het avondmaalsformulier. Ds. P. Roos levert een bijdrage onder de titel "traditie". Ds. P. den Butter schrijft verder over koning Jojakim. Ds. K. Hoefnagel vervolgt zijn schrijven over Openbaring 20. Zelf schrijven we een bijdrage over Theodorus van der Groe. Tenslotte enkele persberichten en boekbesprekingen.

Ontmoetingsdag Bewaar het Pand

D.V. zaterdag 14 mei in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam. Sprekers: ds. M.C. Tanis, ds. J.M.J. Kieviet, ds. K. Visser en ds. P. Roos. Dit jaar is het vierhonderd en vijftig jaar geleden dat de Nederlandse Geloofsbelijdenis werd opgesteld door Guido de Brès. Daar willen we op deze ontmoetingsdag aandacht voor vragen. D.V. 24 september 2011 ontmoetingsdag op Urk.

Emeritaat ds. G. Bouw

Ds. G. Bouw heeft 8 jan. 2011, na 46 jaar te hebben mogen dienen in onze kerken, afscheid genomen van de gemeente van Alphen a/d Rijn in verband met zijn emeritaat. We wensen ds. Bouw en zijn vrouw van harte Gods zegen toe op hun verdere levensweg.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 3 februari verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 27 januari.

AvH

zien. Een ambtsdrager, bijzonder een predikant, is een dienaar van heel de gemeente en daarom mag hij geen onderscheid maken. Het levensbeeld van Zijn Meester mag hem niet vreemd zijn. Wat nu Jakobus afkeurt wordt in een voorbeeld duidelijk gemaakt. Hij zegt: hebt gij dan niet in uzelf een onderscheid gemaakt en zijt rechters geworden van kwade overleggingen? (vs. 4). Jakobus plaatste de lezers en zo de gemeenteleden die naar eigen willekeur handelen naast rechters die zich bij de rechtspraak door slechte overwegingen laten leiden. De persoon wordt aangezien. Er is wat te halen. Smeergeld of steekpenningen. Dit is vandaag op de wereldmarkt geen vreemde zaak. Gaat het de kerkelijke deur voorbij? Hoe is het zelfs op meerdere vergaderingen? Hoe komt het dat de ene zaak afgehandeld wordt en de andere tijdloos lijkt te zijn? Laat oprechtheid en vroomheid behoeden! Eerlijk, oprecht omgaan met elkaar. In de samenleving behoort de christelijke levenshouding te zijn.

Adeldom verplicht

Daar dient bij geleefd te worden en daardoor dient men gedreven te worden. Op die adeldom wijst Jakobus. De wijze waarop hij dit doet moeten we niet voorbijgaan. Met volle overtuiging schrijft hij. Mijn broeders hebt niet het geloof van onze Heere Jezus Christus, de Heere der heerlijkheid met anneming des persoons (vs. 1). In de aanspraak zijn van zelf de vrouwen begrepen. Zij worden niet buitengesloten, gelijk dat nergens voorkomt in de Heilige Schrift. Allen kennen de geloofsgemeenschap, de hartelijke verbondenheid aan elkaar. Vandaar dat Jakobus het bezitrelijke voornaamwoord gebruikt. Mijn broeders! Die eenheid is er door de geloofsvereniging met Jezus Christus. Die leeft als Heere Jezus Christus voor hen en in hen is. Hij heeft het geloof verdiend en gewerkt. Aan Zijn titels die in de praktijk door Hem waar gemaakt worden wordt door Jakobus de benaming Heere der heerlijkheid toegevoegd. Hij is de Majesteitelijke Die troont in de hemel. Van-

daar uit regeert Hij en zorgt Hij zonder aanzien van de persoon. Zo was Zijn levensbeeld al op aarde. Van dag tot dag. Zijn levenshouding bleef steeds rechtvaardig. Oprecht. Naast scherpe woorden waren er milde handen. Een hart vol barmhartigheid en ogen gevuld met tranen. Voor verleiding is Hij niet bezweken. Hij zocht geen aardse grootheid en heerlijkheid. Vooraanzittingen werden door Hem niet gezocht. Hoe treffend was Zijn eerste bede aan het kruis. Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Zoals Zijn leven op aarde was is Zijn

houding van uit de hemel. Dat is groot en rijk. Het moet leiden tot dienstbetoon. Naast woorden op de preekstoel daden in de week. Geen selectie in de gemeente. Dit is in strijd met de opdracht. Aan de nood van de buurman mag niet voorbijgegaan worden. Steeds dient het gebed te zijn: Uw Naam worde geheiligd, zodat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken alzo schikken en richten dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd maar geëerd en geprezen worde.

M.C. Tanis

Bijbelstudie

JOJAKIM -4

2 Koningen 23:34-24:6

2 Kronieken 36:5-8

Jeremia 22:13-19

Nebukadnezar heeft andere volken etoe aangezet om strooptochten te houden in Juda om op die manier het volk te verarmen en te verdrukken. Dat was volgens deze koning verdiend, omdat koning Jojakim aan Babel ontrouw was geworden. Die strooptochten kunnen echter ook nog in een ander licht worden gezien. Dat doet de bijbelschrijver.

Geen vergeving

Deze bijbelschrijver richt de blik op de Heere en dan ziet hij achter Nebukadnezar Hem, die alle dingen bestuurt en regeert. De strooptochten die in Juda plaats vinden en de moeite die het volk daardoor ondervindt, komen tenslotte van de Heere. Het is Zijn straffende hand, die er achter zit. En waarom?

Het is nog altijd vanwege de zonde van Manasse en vanwege het bloed dat tijdens de regering van deze koning vergoten is. Dat blijft de Heere zwaar aanrekenen. Het is zelfs zo erg, dat we lezen dat de Heere die zonden niet wilde vergeven. Er zijn dus zonden die de Heere niet wil vergeven. Blijkbaar zijn die in Zijn ogen zo erg dat Zijn heiligheid het niet toelaat dat er verzoening over gedaan wordt.

Wat een ontzagelijk ernstig woord! We kunnen wel eens een beroep doen op teksten die zeggen dat het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden, en dat beroep is terecht. Zo is het immers. Maar ook dat woord dat we hier aantreffen staat in de Schrift en dat is ook waar. Laten we er rekening mee houden. Nooit zullen we met de vergeving die er bij God is, lichtvaardig mogen omgaan. Maar waarom vergeeft God die zonden uit de tijd van Manasse dan niet? Manasse heeft toch zelf genade ontvangen? Ja, dat wel. Het grote wonder dat er bij God vergeving is, is in zijn leven gebleken. Maar zij die mede schuldig staan aan het kwaad - en dat is in feite het hele volk - is blijkbaar niet zoals Manasse tot bekering gekomen. Hun zonden blijven dus in Gods boek staan. En zonden die niet echt beleden worden en waarmee niet gebroken wordt, worden bezocht.

Zo zijn er wel waarschuwingen aan het adres van Jojakim, maar ze helpen niet. Jojakim verandert er niet door. Hij heeft de Heere verlaten en nu durft hij ook zijn woord tegenover Nebukadnezar wel breken.

Tenslotte komt Nebukadnezar zelf naar Jeruzalem en daarmee komt het einde van Jojakims leven dichterbij. Het einde, waar de profeet Jeremia ook over spreekt. Maar voordat hij dat doet trekt hij eerst nog een vergelijking tussen Joja-

*En zonden
die niet echt
beleden
worden en
waarmee
niet gebroken
wordt, worden
bezocht.*

*Dat Woord
was hij gaan
geloven en
door dat
Woord was hij
veranderd en
vernieuwd.*

kim en diens vader Josia. Hij doet dat om Jojakim ervan te overtuigen dat zijn gedrag de Heere niet behagen kan.

Vergelijking met Josia

Wat blijkt er dan een groot contrast te zijn tussen deze twee koningen! Josia durfde als koning ook best goed te eten en te drinken. Hij schuwde de weelde niet (vers 15). Maar bij hem was geen spoor van pronkzucht te bemerken. Ook was er bij hem geen sprake van misbruik maken van zijn macht. Voor hem ging het leven ook niet op in luxe en weelde en genieten.

Bij hem stonden andere dingen voorop. Hij wist wat zijn eerste en voornaamste taak als koning was. Dat was recht en gerechtigheid doen. De rechtzaak van de ellendige en noodduftige richtten. Hij wist zich als theocratisch koning geroepen om zijn volk wel te doen, en met name zorg te dragen voor diegenen onder het volk die het moeilijk hebben.

Dat is inderdaad de eerste taak van de koningen in Israël. Bij de ambtsaanvaarding door Salomo is daar ook uitdrukkelijk om geboden zoals blijkt uit Psalm 72. Zo alleen kunnen de koningen een voorafschaduwung zijn van de Koning die door God beloofd was. Zo konden ze Zijn beeld vertonen. Zo straalt in hun regering Gods Evangelie door. Het Evangelie waarin ook zo vaak gesproken wordt over ellendigen en noodduftigen, over armen en verdrukten.

Josia werd erom gezegend. Het ging hem wel. God gaf er Zijn goedkeuring over.

Hoe dat zo was gekomen? Josia had geleerd rekening te houden met Gods wet. Dat begon bij het eerste gebod van die wet: God en Hem alleen dienen en liefhebben. Zijn verhouding tot God was hersteld. Toen kwam het ook met het tweede gebod van die wet in orde: De naaste liefhebben als zichzelf. Welnu, daarvan zegt de Heere door middel van Jeremia: Is dat niet Mij te kennen? (Jer. 22:16). Ja, dat is de ware godsdienst en de ware godskennis. Het Woord had in het leven van Josia een voor-

name plaats gekregen. Dat was wel gebleken toen het wetboek weer was gevonden en hij zich diep voor de Heere leerde verootmoedigen. Dat Woord was hij gaan geloven en door dat Woord was hij veranderd en vernieuwd. In dat Woord waren zijn gangen vastgemaakt. Toen ging hij het beeld van de komende Christus vertonen. Toen namelijk, toen hij zelf als een arme en ellendige door het werk van deze grote Koning gezaligd werd. Zo kreeg Gods wet de allesbeheersende plaats in zijn leven en begeerde hij die te doen uit dankbaarheid.

Jojakims regering laat hier echter niets van zien. Door zijn onrechtvaardig en wreed gedrag verduistert hij dat Evangelie, zodat het volk er niets van ziet of hoort. Bij hem is sprake van gierigheid. Hij vergiet onschuldig bloed. Hij zorgt voor verdrukking en overlast. Maar dan moet hij er ook niet op rekenen dat God hem ook zegenen zal. Integendeel, Jojakim zal gestraft worden. Ook dat maakt Jeremia bekend en het klinkt wel heel erg onheilspellend.

De straf aangekondigd

Zelfs met de strooptochten van de rovende en plunderende beneden Moabieten en Ammonieten bereikt de Heere bij Jojakim niet wat Hij ermee wilde bereiken. Dan komt het einde. Jeremia kondigt het aan met de woorden: 'Zij zullen hem niet beklagen: Och mijn broeder! of och zuster! Zij zullen hem niet beklagen: Och heer, of och zijn majesteit! Met een ezelsbegravenis zal hij begraven worden; men zal hem slepen en daarheen werpen, ver weg van de poorten van Jeruzalem'.

Jojakim zal sterven, nog niet eens veertig jaar oud. Hij wilde een mooi paleis om in te wonen, maar na zijn dood krijgt hij niet eens een fatsoenlijk graf. Hij pronkte zo graag, maar voor hem is er na zijn dood geen staatsbegravenis. Hoe het allemaal gegaan is na zijn sterven wordt ons niet verteld, maar Jeremia profeteert dat ze hem niet zullen beklagen met rouwklachten. Na zijn dood zal hij op het veld achtergelaten worden. Men noemt dat een ezels-

begravenis. Dat wil in feite zeggen: helemaal geen begravenis. Gieren en jakhalzen zullen zich aan zijn dood lichaam tegoed doen. Wat een ontzaggelijke vernedering voor deze pronkzieke man.

Zien we wel, dat zonde ook schande meebrengt? Verachting wordt het deel van de zondaar. Er is in de Bijbel zelfs sprake van dat mensen worden gesteld 'tot versmaadheden en een eeuwige afgrijzing' (Dan. 12:2). Zo eindigt het leven van een mens zonder God. Het mislukte zondaarsleven waarin de vreze des Heeren ontbreekt. Verschrikkelijk is dat lot. Zelfs al krijgt die mens nog wel een fraaie begravenis waar klinkende toespraken worden gehouden. Met wie gaat het zo? Als we bij het zoeken van een antwoord op deze vraag Jojakim als uitgangspunt nemen moeten we zeggen: Zo gaat het met hen die rijk zijn, maar niet in God. Met hen in wier leven de Heere geen plaats had. Zo gaat het met hen die de weg wel hebben geweten maar die deze weg niet hebben bewandeld: die God hebben verlaten omdat zij hun eigen wegen verkozen. Zo gaat het met hen die onrecht plegen en hun naasten beroven en in hardvochtigheid leven vanuit het beginsel: Ben ik mijns broeders hoeder? Zo gaat het met hen die in hun hoogmoed alleen aan zichzelf denken en nooit begrepen hebben dat de voornaamste deugd die van de ootmoed is.

Vergeet daarbij echter niet dat Jojakim er wel dichtbij is geweest. Hij was een verbondskind. Er staat geschreven dat hij deed wat kwaad was in de ogen van de Heere 'zijn God'. Zijn God, ja. In de relatie van het verbond was dat zo. Jojakim was besneden. God had Zijn claims op hem gelegd. Hij was er dus dichtbij: één stap was genoeg geweest, die van de waarachtige bekering. Maar toch was hij er zo ver vandaan.

Zo is het ook met alle dwaze maagden, die geen olie in de lampen hebben (Matt. 25:1-13); met alle dwaze bouwers, die geen fundament hebben gelegd (Matt. 7:24-27); met hen die op steenachtige platen of temidden van de doornen gezaaid zijn (Matt.

13:20-22). Zij allen krijgen te horen: Ik heb u nooit gekend. En dat ondanks alle voorrechten en waar-schuwingen en roepstemmen en genadeaanbiedingen.

Is het leven van Josia dan toch niet veel verkieslijker? Ja, Josia stierf ook op jonge leeftijd. Maar wat een verschil. Tot hem werd gezegd: Kom gij gezegende des Vaders; u

is het Koninkrijk weggelegd. Ga in in de vreugde uws Heeren.

P. den Butter

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier [43]

“... en heeft Zich vernederd tot in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel, met lichaam en ziel...” Zo begint de zinsnede uit ons formulier waarbij we dit keer stilstaan.

Belijdenis

We belijden het elke zondag aan-gaande de Heere Jezus: “die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruis-igd, gestorven en begraven, nederge-daald ter helle...” Als dit laatste op catechisatie ter sprake komt en ik vraag aan de jonge mensen wan-neer dat toch geweest is, de neder-daling ter helle van de Heere Jezus, dan is meestal het antwoord: na Zijn sterven. Misschien leeft u ook wel met die gedachte. Ik geef het toe: de volgorde in onze belijdenis suggereert dat ook. Dat was het diepste, na Zijn kruisiging en Zijn sterven, tegelijkertijd met Zijn begraven-zijn: de nederdaling ter helle...

In de oude kerk hing men die gedachte ook inderdaad aan. Het was in die tijd dat er, onder 'heidense invloed, voorstellingen ontstonden als zou de hel zoiets als een voorportaal hebben, een voorportaal waar de gelovigen van het Oude Verbond zouden hebben verkeer, totdat Christus na Zijn sterven hierin zou zijn “neerge-daald” om hen mee te voeren naar de hemelse heerlijkheid. Het is deze gedachte die in de rooms-ka-tholieke uitleg is blijven bestaan. Luther had weer een andere visie. Hij heeft de nederdaling van Christus omschreven als een tri-omf. Christus zou naar Zijn beide naturen (dus als God en als mens) met ziel en lichaam na Zijn begra-fenis naar de hel zijn gegaan om de duivel Zijn macht te ontnemen en de macht van de hel te verstor-ren. Zo gezien is de nederdaling ter helle niet het dieptepunt in

Zijn vernedering maar het begin van Christus' verhoging. Het keer-punt dus eigenlijk.

We zullen moeten constateren, dat deze en andere voorstellingen meer aan de fantasie van mensen dan aan het heldere getuigenis van de Heilige Schrift zijn ontleend. Immers, nergens in de Bijbel lezen we iets dat er op duiden zou dat de Heere Jezus na Zijn sterven in de hel zou zijn geweest om wat dan ook te verrichten voor de zaligheid van de Zijnen. Integen-deel. Wat antwoordt de Heere Jezus aan die ene moordenaar, op diens ootmoedige smeekgebed? Dan belooft de Zaligmaker hem: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!” Diezelfde dag nog zou dus met de moordenaar ook de Heere Jezus in het paradijs zijn. In het paradijs, dat is: in de hemel, in de gemeenschap van Zijn Vader. Niet in de hel, maar in de hemel!

En toch belijden wij met de kerk van de eerste eeuwen: *nedergedaald ter helle*. Ten tijde van de Reformatie is dit onderdeel niet verwijderd uit het Apostolicum. Juist iemand als de reformator Calvijn heeft in-gezien dat er in de vernedering van de Heere Jezus een element aan het licht treedt dat nergens beter mee onder woorden gebracht dan met de belijdenis: *Christus Jezus, Gods eniggeboren Zoon, nedergedaald ter helle*. Daarom is dit artikel in de kerk der Reformatie behouden als geloofsartikel. Het kan dan ook naar de mening van de Heilige Geest worden verklaard. Hoe dan? Wel, zoals de Heidelbergse Cate-chismus dat doet in zondag 16, vraag en antwoord 44. Daar wordt gesproken over “*Zijn onuitspreke-lijke benauwdheid, smarten, verschrik-king en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden maar inzonderheid aan het kruis gezonken was...*”

Verlaten

Waar was het dat de Heere Jezus “tot in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel” werd gevoerd? Het was “aan het hout des kruises.” We kunnen spreken over een opklim-ming in het lijden van de Heere Jezus. Een toename in de mate van Zijn lijden.

Denk allereerst aan Gethsemane. Daar komt het lijden op Hem af. Zo erg zelfs dat er grote druppels bloed door Zijn huid heen naar buiten geperst worden. Hoor Zijn roep tot de Vader over het voor-bijgaan van de beker van de toorn Gods die nu in alle hevigheid op Hem afkomt. Zo hevig is de ver-schrikking waarin Hij is onderge-dompeld geweest.

Denk vervolgens aan Gabbatha, de plaats van de rechterstoel van Pilatus. Wat een schimp en hoon is daar Zijn deel! Hij wordt bespot, bespuwd, belasterd. Tenslotte ma-ken ze van Hem een spotkoning. Een oude rode soldatenjas om Zijn schouders, een rietstok in Zijn hand en een kroon van scherpe doorns op zijn slapen. Zo wordt Hij uitgejouwd. “Een stierenheir uit Bazan, sterk van krachten en fel verwoed, omringt Me aan alle zijden. Mijn God, hoe zwaar, hoe smartelijk valt dit lijden voor Mijn gemoed!”

Maar dan komt het ergste nog: Golgotha. Daar voltrekt zich het zwaarste lijden. “Zijn onuitspreke-lijke benauwdheid, smarten, verschrik-king en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was...” Want, daar aan het kruis, daar moet de Heere Jezus niet alleen grote pijnen lijden ten gevolge van de doorspijking van Zijn handen en voeten... Daar jaagt niet alleen de wondkoorts door Zijn afgematte leden... Maar daar gaat ook Zijn Vader Hem verlaten. De Heere Je-zus wordt in een drie uur durende duisternis gezet. De hemel trekt

Hij voor mij en ik in Hem. Dat is het grootste wonder. Louter genade.

"Opdat wij tot God genomen en nimmermeer van Hem verlaten worden."

zich terug. De zon houdt zijn stralen in. De aarde werpt Hem uit. Maar boven alles: daar verlaat Zijn geliefde Vader Hem.

Zou dit de hel niet zijn? Ja, dit zijn voor de Zaligmaker de helse angsten en smarten. In het Oude Testament horen we de vromen klagen wanneer ze menen dat ze door de Heere verlaten zijn. "Verberg Uw aangezicht niet voor mij. Keer Uw knecht niet af in toorn. Verlaat mij niet, o God mijns heils. (...) Verlaat mij niet, o Heere, mijn God. Wees niet verre van mij. Haast u tot mijn Hulp, Heere, mijn Heil" [Psalmen 27 en 38].

Verlaten te worden, echt verlaten te worden, verlaten te worden door de Heere... Als dat al onverdraaglijk is voor een mens, als dat het allerverschrikkelijkste is wat een mens overkomen kan, wat moet dat dan wel zijn voor de Heere Jezus. De Heere Jezus aan het vloekhout, terwijl Hij van alle eeuwigheid af bij de Vader was. De Heere Jezus verlaten, terwijl Hij zo'n innige en zuivere gemeenschap met Zijn Vader heeft. Terwijl Hij Hem boven alles en allen liefheeft! De Heere Jezus door de Vader verlaten? Terwijl Hij Zijn Vader heel Zijn aardse leven in alles heeft gediend. Nooit een zonde gedaan. En dan verlaten? In de steek gelaten?

Wij zouden denken: dat kan toch niet... Hij is toch God... God die God verlaat - dat kan toch niet... Was het soms alleen de gedachte dat Hij verlaten was? "O neen, het was werkelijk zo. Hij was werkelijk verlaten van God. Weet gij wat dat

zeggen wil? Het geestelijk verlaten-zijn bestaat daarin, dat de Heilige Geest Zich gedurende lange tijd inhoudt, Zich aan de ziel onttrekt, niet meer medewerkt of medegetuigt met de geest van de aangevochtene. Zo is er dan geen licht, in het geheel geen licht meer in de ziel, geen verzekerdheid meer van de genade, volstrekt geen troost meer van Boven. Men smaakt louter toorn, gramschap en een verstoten-zijn van de zijde Gods. God is zulk een mens verschrikkelijk geworden. Hij heeft Zich tegen hem gesteld, men ontvindt niets dan verschrikking, gevoelt zich geheel zonder God. Alle leven, alle hoop is afgesneden, geen gebed kan meer doorbreken. Er is ook geen gebed meer, zelfs geen zucht. De hel en de verdoemenis is voor zo iemand ontzettend, men voelt zich levend te midden van de dood, de hemel is voor hem volkomen gesloten, is als ijzer en koper..." [H.F. Kohlbrugge].

Heeft de Heere Jezus, de geliefde Zoon van de eeuwige Vader dit meegemaakt? Dit heeft Hij meegemaakt. In meest volle zwaarte meegemaakt. Getuige Zijn klacht: "Mijn God, Mijn God..." Nu valt de nacht. Nu komt het duister van de hel op Hem aan. De boze machten bespringen Hem. En de Vader verlaat Hem, laat Hem alleen achter. Dat is het diepste. Dat is het rijk van de dood. Geteisterd als Hij is met de allerdiepste versmaadheid en angst der hel.

opdat...

De gedachten van de godvruchtige avondmaalganger richten zich op het diepe lijden van deze Zaligmaker. Het gebroken brood en de vergoten wijn bepalen bij die ontzaglijke werkelijkheid. Weliswaar zijn onze gedachten te gering, ons voorstellingsvermogen te schamel. In deze zee verzinken mijn gedachten... Laat dat ook zo maar zijn. Ik hoef in mijn gedachten niet daar te komen waar de Heere Jezus was, toen Hij door Zijn Vader verlaten was. Maar wat ik wel bedenken is, dat ik het verdiend heb daar te komen. Dat ik het me waardig heb gemaakt om de helse angsten en smarten te lijden. Dat het geen onrecht zou zijn als de Heere mij zou verlaten en mij nooit meer zou aanzien. Dat de vloek en de

verlating mij moesten treffen. Tot in eeuwigheid.

Maar nu is dit de troost van Gods kerk: Hij was vernederd in versmaadheid en angst der hel, Hij werd verlaten door Zijn geliefde Vader. Waartoe? "Opdat wij tot God genomen en nimmermeer van Hem verlaten worden." Dat is even onbevattelijk. Daarvan geldt het voor Gods kinderen evenzeer: in deze zee verzinken mijn gedachten. Want vanuit mezelf is dat helemaal niet mogelijk. Ik ben een Godverlater, een Godverzaker. Ik verdien het niet anders dan dat de Heere mij verlaat. En mij tot in eeuwigheid in de verlatenheid zal laten. De Wet van God zegt het mij. En m'n geweten zegt het mij. En ook de boze zegt het mij. Maar wat leert mij nu de overdenking, de gelovige overdenking, van het heilsfeit van Christus' nederdaling ter helle? Misschien wel midden in aanvechting en verwijfeling? Ik zeg het maar met de Catechismus, die in dezen dezelfde taal spreekt als ons formulier: "Dat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft." Het geloof zegt het vol verwondering: Hij, mijn Zaligmaker was er al. Dus behoef ik er niet te komen. Ziende op deze dierbare Plaatsbekleder en op al Zijn benauwdheden, geldt het: Hij voor mij en ik in Hem. Dat is het grootste wonder. Louter genade.

Als het aan dit geloofszicht bij Gods kinderen ontbreekt, heeft de Heere Zijn middelen voorhanden om de Zijnen er weer bij te bepalen. Onder de bediening van Zijn Woord. Of zittend aan Zijn tafel, ziende de tekenen van brood en wijn. Dan stroomt mijn ziel vol. "Het zalig goed, mij door Uw gunst gegeven, verlaat mij niet, maar volgt mij al mijn leven. Zodat ik in het heilig huis des Heeren, een lange reeks van dagen blijf verkeren."

J.M.J. Kieviet

Bij veel zogenaamde godsdienstigheid, wordt juist de droefheid naar God in onze dagen zo gemist. Dit is een angstwekkend verschijnsel. Dat we dan als predikers toch onze roeping ons wel bewust zijn, om juist op dit punt met grote nauwgezetheid de zielen te waarschuwen voor hun eeuwig verderf, en vooral niet op te bouwen, dan alleen dan en daar, waar werkelijk het werk van graven en verdiepen is voorafgegaan.

Uit: G. Wisse, De droefheid naar God.

Theodorus van der Groe (1705- 1784) - 1

De kerstdagen en de jaarwisseling liggen weer achter ons. De geboorte van Christus mocht herdacht worden. Het is een goede gewoonte de komende tijd in de prediking stil te staan bij datgene wat plaatsvond tijdens de omwandeling van Christus op aarde. Dan valt te denken aan Zijn prediking, maar ook aan de wonderen die Hij heeft verricht. In verband daarmee willen we iets doorgeven uit het geschrift "De genezing van de blinde Bartimeüs" aan de hand van Th. Van der Groe. Zeven leerredenen heeft Th. v.d. Groe aan deze stof gewijd. Rijke lessen voor het geestelijke leven liggen hierin opgesloten.

Doodstaat

De mens kent van nature geen genade. Hij verkeert in duisternis. Hij is blind en verduisterd in zijn verstand. De mens is enkel duisternis, blindheid, onwetendheid en goddeloosheid. Er staat immers in Efeze 5:8 "Eertijds waart gij duisternis." Naar Gods welbehagen herschept de Heilige Geest onder en door het Woord. De blinde ogen van de zondaar worden geopend. Deze zaken stelt v.d. Groe aan de orde in zijn preken over de blinde Bartimeüs. Twee hoofdzaken worden daarbij onderscheiden: 1.Hoe een arme, blinde bedelaar zijn toevlucht tot Jezus nam om door Hem genezen en ziende gemaakt te worden. 2.Hoe Bartimeüs genezen werd. De Heere Jezus kwam voor de laatste maal in de nabijheid van Jericho. Daar ligt een les en een aansporing in. Wij weten immers niet wanneer wij voor de laatste keer het Woord van God zullen horen. Het ene nodige kan geen uitstel lijden.

Blind

Bartimeüs zag niets, hij was blind. Dat is een beeld van de gevallen mens. Wij zijn allen van nature

blind. In geestelijk opzicht zien wij niets. Van der Groe schrijft: "Wij kennen God niet, wij kennen onszelf niet, wij kennen onze zonde en ellende niet, wij kennen Christus, de Weg des levens niet; wij liggen gedompeld in een afgrijpselijke blindheid en duisternis; al wat van nature aan een mens is, is enkel blindheid en goddeloosheid." De mens is zo blind dat de duivel hem alles kan wijsmaken. Hij is blind voor het gevaar in de hel te storten. Zorgeloos leeft hij voort. Hij is ongeneeslijk blind. Duizend preken heffen zijn blindheid niet op. Alleen de almachtige en Goddelijke Geneesmeester kan hem genezen. Er staat immers in Psalm 146:8 dat de HEERE de ogen der blinden opent.

Bedelen

Omdat Bartimeüs blind was, kon hij niet werken. Hij was op bedelen aangewezen. De gevallen mens mist alles. Hij mist God, Christus en de Heilige Geest. Hij mist de goederen van het Koninkrijk van God. Hij staat buiten de verlossing en de zaligheid. De bedelaar moest door andere mensen in het leven worden gehouden. De gevallen mens zoekt het bij mensen en niet bij God en Christus. Jezus ontfermt Zich over de allerarmste, allerslechtste en ellendigste zondaren, die Hem om hulp aanroepen.

Aan de weg

De bedelaar zat op een plaats waar veel mensen voorbij kwamen. Daar riep hij om een aalmoes. Bartimeüs was niet afgezonderd van de wereld. Zo is de blinde zondaar ook niet afgezonderd van de wereld en voelt zich thuis in de wereld. Als Bartimeüs aan een afgelegen weg zou zitten, zou hij niet veel aalmoezen krijgen. De gevallen mens kan in eigen kracht de

zonden en de wereld niet verlaten. Van der Groe schrijft: "Daarom wordt ons de mens in zijn natuurstaat afgebeeld als een pasgeboren kind, dat daar ligt neergeworpen in zijn walgelijke onreinheid waarmee het ter wereld gekomen is, op het vlakke des velds, totdat Christus die arme zondaar en dat hellewicht voorbijgaat, en tot hem zegt: leef, in uw bloed, ja leef, Ezech. 16:5, 6. O, gans nare en jammerlijke zondenstaat, die met geen tranen genoeg van ons kan beweend en beschreid worden!"

Toepassing

In Bartimeüs zien we wat een onbekeerde zondaar is. Van der Groe schrijft: "Door de zonde van Adam in het paradijs zijn wij allen diep ellendig en ten hoogste rampzalig geworden, en tenzij wij dit van onszelf met klare ogen hebben leren zien, en met grote smart gevoelen en tot Christus gegaan zijn om hulp en verlossing, - zo kunnen wij in der eeuwigheid niet zalig worden, maar al onze hoop op de hemel is enkel inbeelding en een schrikkelijk bedrog van ons blinde hart en van de satan." Van der Groe stelt de vraag of we ooit met grote ernst en aanhoudend tot Christus hebben geroepen om ontferming. Dan spreekt Van der Groe hen aan die al enig besef van hun geestelijke blindheid hebben gekregen. Hij spoort aan te roepen om ogenzalf om meer te mogen zien tot volkomen overtuiging en heilige verslagenheid. Christus kan en wil dat doen. Van der Groe schrijft: "Och, of gij dan maar eens geheel en alleen, met volkomen afzien van alles, u tot Hem mocht wenden, en leggen uzelf als arme blinde bedelaars aan Zijn deur en voor Zijn voeten neer, met een vast besluit om er niet vandaan te gaan en niet op te staan, voordat Christus u geholpen en gezegend

Er staat immers in Psalm 146:8 dat de HEERE de ogen der blinden opent.

heeft, al moest gij ook aan Zijn voeten of voor Zijn deur sterven.” Tenslotte spreekt Van der Groe de verlostte en bekeerde gelovigen aan. “O, gij hebt deze grote Heel- en Medicijnmeester, Christus, ook nog alle dagen steeds nodig om u uw overgebleven grote geestelijke blindheid, armoede en rampzaligheid, nog meer en nog nader te ontdekken en gevoelig op uw

hart te leggen; en daartoe is Hij u immers geworden tot wijsheid van God, tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en verlossing. Och, of Hij dan uw harten steeds gene- gen maakte, om Hem hiertoe ook gedurig aan te lopen, en rechtuit, met volkomen afzien van uzelf en van alles, tot deze uw Beminde te gaan, want in hem toch is het alles alleen overvloedig te vinden, wat

wij tot onze verdere zaligheid en verlossing steeds in alle ogenblik- ken nodig hebben. Hiertoe helpe de Heere u en ons allen, door Zijn Heilige Geest, om Zijns Zoons Jezus Christus’ wil, Wien toekomt de aanbidding en dankzegging tot in eeuwigheid. Amen.”

A. van Heteren

Vragenrubriek

Openbaring 20 (Slot)

De vraag naar het duizendjarig vrede-rijk heeft een uitgebreid ant- woord gekregen! Ik moet nog een paar dingen zeggen over het slot van Openbaring 20 en dan kom ik tot een voorlopige conclusie. Dan hoop ik de volgende keren in te gaan op nieuw binnengekomen vragen, om daarna, zoals beloofd, iets te zeggen over de positie van Israel. Anders wordt de stapel vragen te groot en wordt het ge- duld van de vraagstellers erg op de proef gesteld.

Het slot van Openbaring 20 is erg aangrijpend. Het gaat over de jongste dag, die tevens de oor- deelsdag zal zijn. De Zoon van God zal de Rechter zijn. Wij moe- ten allen voor Zijn rechterstoel geopenbaard worden, 2 Korinthe 5:10, niemand ontkomt eraan. Allen zullen wij daar staan met lichaam en ziel beide. De aarde en de zee zullen de dode licha- men teruggeven, als een wonder van Gods alvermogen. De een zal opstaan met een verheerlijkt lichaam, de ander tot eeuwige afgrijzing, zie daarvoor Jesaja 26 vers 19, Daniel 12 de verzen 1 tot en met 3, 1 Korinthe 15 vanaf vers 42 en, om niet meer te noemen, Openbaring 20 vers 13.

De boeken zullen dan open- gaan, dat zijn de gewetens van de mensen. Geen verontschuldiging is mogelijk, de Rechter levert een duidelijk bewijs van onze eeuwige strafwaardigheid en de straf zal zijn de poel van vuur.

Wat is het nodig dat de Heilige

Geest hier door de bediening van Gods Woord de “boeken” opent en ons schuldig verklaart voor God. En dat die schuld door mij gemijnd wordt. En dat ik de vergeving der zonden mag ontvan- gen door het geloof in Christus en Zijn algenoegzame offerande aan het kruis. Buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsver- derf! Maar wie in Hem gevonden wordt, zal op de dag aller dagen dus ook in Hem gevonden zijn en om Zijnentwil eeuwige heer- lijkeid smaken! Zij zullen voor eeuwig van de dood verlost zijn! Geen beschuldiging zal meer tegen hen geuit worden. Want de schuld Uws volks hebt Ge uit Uw boek gedaan, ook ziet Gij geen van hunne zonden aan!

Als we nu terugkeren naar de oor- spronkelijke vraag en de betekenis van Openbaring 20 overdenken, zien we dat er op grond van de Schrift helemaal geen sprake is van de zogenaamde leer van een opname van de gelovigen, die vooraf zou gaan aan een duizend- jarig vrede-rijk hier op aarde, met de stad Jeruzalem als middelpunt. Spreekt 1 Thessalonicenzen 4 vanaf vers 13 over het tegemoet gaan van de Heere Jezus, als Hij op de wolken des hemels zal verschijnen, de apostel spreekt vervolgens niet van een bloeitijd, al duurt die lang, duizend jaren, maar hij zegt: En alzo zullen wij altijd met de Heere wezen, een eeuwige bloeitijd dus. Onderweg bij het beantwoorden van de

vraag naar de uitleg van Openba- ring 20 rees ook de vraag naar de verklaring van Zacharia 14. In dat hoofdstuk wordt in oudtestamen- tische woorden gesproken over de verdrukking die voorafgaat aan de eeuwige verlossing van Gods Kerk. Ook wordt er gesproken over de heidenen, die net als de Joden, het heil in Christus zullen kennen en erkennen. Om dan te besluiten met een beschrijving van de heiliging en verheerlijking van Gods volk. Bij de beantwoording van de vraag naar de positie van Israel zal ik ook op dit hoofdstuk terug komen. Overigens kan ik de verklaring van de profeet Zacharia van de hand van ds. J. Westerink van harte ter lezing aanbevelen. U vindt die uitleg in zijn tweedelige verklaring van de twaalf kleine profeten, zeer de moeite waard om aan te schaffen en te lezen. Bij de verklaring van toekomstige en door de Heere voorzegde din- gen past ons altijd voorzichtigheid en bescheidenheid. Een belofte wordt pas ten volle duidelijk bij de vervulling en dan blijkt de belofte altijd nog weer rijker en voller van inhoud en betekenis te zijn, dan ooit voor mogelijk werd gehou- den. Zo verrassend en rijk is de Heere! Laat het ons allen duidelijk zijn dat het er niet om gaat dat wij de toekomst volledig en nauw- keurig kunnen overzien, maar dat we bereid zijn om de Heere te ontmoeten, hetzij bij ons sterven voorafgaande aan de wederkomst, of aan het meemaken van de we-

derkomst zelf! Vandaag wordt ons ook wel de jongste dag voorgehouden en gepredikt, maar meer nog het belang van de dag der zaligheid, het heden der genade. Het geluid van Zijn naderende voetstappen zwelt aan. Dat hoort u toch zeker wel? De natuurrampen volgen zich in snel tempo op. Leed en lijden vermenigvuldigen.

Verbroekeling, verscheurdheid en verdeeldheid neemt hand over hand toe. De liefde is aan het verkillen en verkouden. De wereld vervuilt meer en meer, het meeste nog van de zonde. En de kerk sukkelst in slaap of is druk met het hier en nu. Het zijn allemaal tekenen van Zijn op handen zijnde komst. Laten we toch voor onszelf

en voor onze kinderen en kleinkinderen veel op de knieën gaan. Hoe de dag van Zijn toekomst precies zal zijn, wie kan het zeggen? Maar dat die dag er zal zijn, dat is zeker. En nog is het de dag dat er een Fontein geopend is tegen de zonde en de onreinheid, Zacharia 13:1.

K. Hoefnagel

Kerkelijk actueel

Traditie

Voor de contio van predikanten binnen de Gereformeerde Bond sprak A. van der Schans over de traditie. De strekking van zijn lezing was: "Nieuwe tradities kerk niet altijd verkeerd". Deze stelling roept enkele vragen op, die ik graag nader met u overweeg. Ik doe dit omdat binnen kerken en gemeenten allerei tradities onder druk staan.

Mijn eerste vraag is: Kun je wel spreken van "nieuwe" tradities? Zijn tradities niet altijd oud? Kunnen we niet beter spreken van nieuwe vormen (waarvan je nog niet weet hoe deze zich zullen gaan gedragen)? Een tweede vraag: Wat is de draagwijdte van de woorden: "niet altijd". Weet je in een bepaald geval of een nieuwe weg bijvoorbeeld wel beter tot het doel leidt? Een derde vraag is: Uit deze stelling blijkt dat nieuwe vormen bij tijden absoluut wél verkeerd zijn; welke zijn dat dan? De referent maakt onderscheid tussen variabele (wisselende en veranderlijke) factoren en constanten, die er altijd (moeten) zijn. De constante factor in de Kerk moet zijn de inwoning van de Heilige Geest. Als die inwoning er blijvend is, kunnen de vormen zich wijzigen. In het persverslag werden de volgende gebieden genoemd, waarop zich wijzigingen voordoen: het zingen van gezangen, één keer in plaats van twee keer per zondag naar de kerk gaan, een preek als dialoog in plaats van monoloog en het minder preken uit de catechismus. Met deze voorbeelden pakt hij fors uit. Je zou zelfs wel de vraag kunnen stellen of we het dan nog wel hebben over tradities alleen? Er is een veel

minder omvangrijke reeks voor te stellen zoals: jeugddiensten en andere bijzondere diensten, zwarte costuums voor de kerkenraad, wel of geen tussenzang, staan of zitten van de gemeente tijdens liturgische onderdelen, rhytmisch zingen, Bijbelkringen in plaats van verenigingen, collecteren tijdens orgelspel..... Deze onderwerpen zijn minder ingrijpend dan die welke genoemd werden door van der Schans.

Enkele kanttekeningen: Hij noemt als gevaar van een traditie dat de inhoud gaat stollen in verouderde vormen. De stolingsgactor wisselt per persoon. Dat maakt het moeilijk. Als een predikant nog gekleed zou gaan in een steek met een hoge hoed, dan werkt dat bij velen belemmerend. Dat kan ook gezegd worden van de taal die gebruikt wordt, enz. In ieder geval geldt van het dagelijkse leven dat we gelijke tred houden met allerlei ontwikkelingen op het gebied van landbouw en huishouding. Moet de kerk zich ook zo voortdurend aanpassen aan ontwikkelingen in de maatschappij? We doen dat wel als het gaat om kerkbouw en boekhouding, internet en geluidstechniek, maar we zullen dat zo niet doen als we het hebben over de kern van de

prediking. Dat behoort voor ons allen vast te staan.

Er werd gesteld in de lezing dat we moeten vragen wat we ervoor in de plaats krijgen, als we oude vormen afstoten. Ik moet zeggen dat we in de rij die hij zelf noemt, er feitelijk niets voor in de plaats krijgen. Daarom lijkt het me beter nog te vragen: wat raken we kwijt, als we de traditie willen wijzigen? Ik denk weer aan de dingen die hij noemt, en dan is de som snel klaar: *meer gezangen betekent: minder psalmen; één keer naar de kerk betekent een verlies van de helft aan Goddelijk onderwijs; dialoog in plaats van monoloog betekent dan het mogelijke verlies van soevereine spreken van de Heere; minder preken uit de Catechismus betekent een groeiend tekort van kennis inzake de leer.* Dat zijn grote verliezen. Dat beklemt me altijd weer als ik lees van bijvoorbeeld jeugddiensten en themadiensten; begin je ermee dan raak je de gewone dienst kwijt. Zo is het gegaan bij de burens. Een baken in zee. Als kerkenraden daar meer aan zouden denken, was er minder plaats voor het experiment. Experimenteren geschiedt niet vrijblijvend. Dat maakt huiverig om vormen te veranderen. Alles heeft zijn prijs. Ook het vrouwenkiesrecht bijvoorbeeld. Er zullen dan

Het kan ook zijn dat nieuwe vormen worden gezocht vanwege het feit dat het oude echt niet meer werkt.

Dus het spreken over allerlei vormen op zich heeft weinig waarde. De kernvraag is of het wezen aanwezig is

vrouwen zijn die niet stemmen en dus raakt de balans uit evenwicht. Of u raakt een stukje binding van de Schrift kwijt, want Gods Woord kent geen regeerfunctie toe aan de vrouwen. Het is maar een voorbeeld. Nu kun je iets dat je verloren bent, weer opzoeken, als blijkt dat dit nodig is. Maar dat kan hier niet. Kerkelijke veranderingen hebben het karakter van een onomkeerbaar proces.

Ik trek een volgende lijn. Het is merkwaardig dat het moderne leven (!) zich juist richt op oude vormen. Meubels zijn goed als ze er niet te nieuw uit zien; een putje hier en een beschadiging daar en dat maakt het juist mooi. Grootmoeders wereld trekt aan. Oude spullen hebben echt iets. Een oud peteroleumstel is voor mij volledig taboe, maar voor de moderne mens is dat niet zo. Nostalgie is in. Het is frappant dat we in de kerk juist met een omgekeerde evenredigheid te maken hebben. Daar werkt het nu precies anders. Hoe komt dat? In de maatschappij trekt het oude aan vanwege onvrede met het nieuwe. Een schilder die het thema "weg" wil tonen, zal geen vierbaansweg willen voorstellen, maar een mooie, oude landweg, omgeven met hoge bomen. Het kan ook zijn dat nieuwe vormen worden gezocht vanwege het feit dat het oude echt niet meer werkt. Pas dat eens toe op de kerk. Is het niet vreemd en stemt het niet tot nadenken dat we in de kerk juist allerlei nieuwe vormen ontwerpen? Ging het oude slijten en verloor het z'n betekenis? Gingen de preken aan kracht inboeten en hebben we daarom andere vormen gezocht? Ik vrees het.

Verder werd reeds genoemd de constante factor van de Heilige Geest. Wat zou het geweldig zijn als die factor echt onveranderd altijd bleef gelden. Dat zou verlossen van de kramp. Waaruit blijkt die bediening van de Heilige Geest? Hieruit dat er mensen omgezet worden, dat er een levendig geestelijk contact is over de wegen des Heeren, dat de prediking met honger mag worden ontvangen, dat Gods eer krachtig wordt beleden en dat Gods volk verder

geleid mag worden. Maar daarover wordt door velen geklaagd. Hier mankeert het aan naar veler oordeel. Zeker, dan ben je er ook niet als je gewoon alle dingen in de ijskast stopt en het laat voor wat het is. Maar het is ook een hachelijk avontuur om in een geestelijk vacuum andere wegen te zoeken. Voor- en tegenstanders van vernieuwingen moeten dat in gelijke zin bedenken.

Als de werking van Gods Geest niet evident blijkt, moet u zich ernstig zorgen maken over de voortschrijding van een andere geest, namelijk de tijdgeest. Dat blijkt ook wel, want veel kerkelijke veranderingen worden ingegeven door processen in de wereld om ons heen. Daarom juist is het de moeite waard om zich wel tienmaal te bedenken aler we andere vormen zoeken. En die bezinning lijkt niet sterk aanwezig.

Gods Woord wijst er op, dat vormen en gebruiken, zonder de levende kracht van het geloof, geen betekenis hebben. In Jesaja 1 horen we dat een veelheid van offers met daaraan verbonden het reukwerk en de sabbathen, zonder gehoorzaamheid, door de Heere worden gehaat. Zo ook Amos in het vijfde hoofdstuk: "Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken. Want ofschoon gij Mij brand-offeren offert, mitsgaders uw spijsofferen, Ik heb er toch geen welgevallen aan; en het dankoffer van uw vette beesten mag Ik niet aanzien. Doe het getier uwer liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luiten spel niet horen" (vers 21-23). Dus het spreken over allerlei vormen op zich heeft weinig waarde. De kernvraag is of het wezen aanwezig is. Leeft ons hart in de vormen? Zonder dat hebben oude en nieuwe gebruiken voor God geen waarde. Dus ook hier de constante, onmisbare werking van de Heilige Geest. Overal waar we rust gaan vinden in een godsdienst zonder God, blijft de lege huls van de werken over. Daar verheft zich de mens in zijn eigenwaan en meent hij geen Christus nodig te hebben. Dat geldt van al die tradities en gewoonten die het vrome vlees dienen. We zouden

dat meer moeten bedenken. We zouden in die weg uitkomen bij het bankroet van onze vroomheid. En daar moet het toch heen. De natuurlijke mens steunt op zijn godsdienstige verrichtingen. "Waarom vastten wij en Gij ziet het niet aan?" (Jes.58:3). Onze beste werken zijn dan een wegwerpelij kleeft. Dat Goddelijke oordeel moet over al onze eigen werken heengaan. Blijven er dan geen tradities over en maakt het dan niet uit hoe we leven? Zijn offers en gebeden dan zonder waarde? De Heere Jezus maakt ons duidelijk dat we zo niet moeten denken. De discipelen van Johannes vastten veel, samen met de Farizeeën. Zijn eigen discipelen deden dat toen niet. Bruiloftskinderen kunnen niet vasten, zolang de Bruidegom bij hen is. Heeft de vorm van het vasten dus geen betekenis meer? Zeker, de dagen komen dat de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn en dan zullen zij vasten (Matth.9:14v). *Hier wordt het vasten als een op zichzelf goede traditie, bepaald door de verbondenheid met Christus. In Christus worden de vormen dus ook niet afgeschaft. Maar Hij is het Die de aard ervan stempelt. Dat vasten komt op uit het geloof.* In dit verband zijn de woorden van Jeremia van grote betekenis: "Zo zegt de HEERE: Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel; maar zij zeggen: Wij zullen daarin niet wandelen". Wat wordt hier bedoeld met de oude paden? Temidden van de vele wegen die de mensheid gaat, zijn er de oude sporen die Gods Kerk in alle eeuwen gaan mocht. Ten diepste zijn deze oude paden alle verbonden met die ene Weg, Die Christus is. Van oude tijden af heeft de Heere dat heil geopenbaard. Naar die oude paden moeten wij leren vragen. Zoals de negers zongen over "that old time religion" from my father en my grandfather. Het gaat om die heilsweg, de weg der zaligheid, het smalle pad. Maar een weg is tegelijk een manier van leven. Wat we doen en hoe we het doen, wordt beheerst en bepaald door de werking van Gods Geest.

En dan kan het geen vraag zijn of we twee keer naar de kerk gaan en of we de psalmen zingen. Dan worden we door de Heere er ook op gewezen dat we de oude paden niet verplaatsen en veranderen (Spr.22:28).

Terugkomend bij de vragen van het begin, mogen we dan vanuit het levend geloof, die wegen gaan die ons voorgeslacht heeft mogen gaan. We behoeven die wegen niet meer zelf aan te leggen. Geen experimenten. De zaak is dringend genoeg. De weg is smal

en de poort is nauw. In kringen waarin veel tradities werden weggebroken, komt nu de vraag soms weer op naar gewoontevorming. We zien ook dat oude gebruiken weer terug komen. Ooit werden de voorlezers bijvoorbeeld afgeschaft, terwijl nu in moderne kringen de voorleesbank weer in gebruik is. Ouders weten heel goed dat gewoonten de opvoeding dienen. Veel "nieuwe tradities" hebben het loodje moeten leggen. Oude trouwens ook, maar niet met die snelheid waarmee de nieuwe

experimenten weer van het toneel verdwenen. Ik hoop dat we het onderwijs van Gods Woord hierin mogen volgen. Dat is geen dwangbuis, maar een vreugde: "Hij gaf aan Jakob Zijne wetten, deed Isrel op Zijn woorden letten, Hij leerde z'in Zijn wegen wandelen, zo wild' Hij met geen volken handelen". Gedenkt der vorige dingen van oude tijden af, dat Ik God ben, en er is geen God meer, en er is niet gelijk Ik. Die tradities zijn nuttig en goed.

P. Roos

Boekbesprekingen

Laurens Snoek, Waarom zou ik naar kerk gaan? € 9,95, gebonden, 69 blz, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2309-2.

In dit boekje worden door de auteur op de gestelde vraag op de hem eigen wijze dertig antwoorden gegeven. Met de schrijver hopen wij dat dit boekje mag bijdragen aan een beter begrijpen van de waarde en de inhoud van de kerkdienst. De Heere gebruikt immers bij uitstek de prediking tot volvoering van Zijn welbehagen.

Matthew Henry, Het teken van de doop, de betekenis en bediening van kinderdoop, gebonden, 184 blz., € 16,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-08575.

In dit boek verdedigt Matthew Henry (1662-1714) de kinderdoop. Op blz. 68 lezen we "Merk op dat de nieuwtestamentische kerk het 'Israël Gods' genoemd wordt (Gal. 6:16) en dat het evangelieverbond is opgericht met 'het huis Israëls' en het 'huis van Juda' (Hebr. 8:8). Mensen die waren 'vervreemd van het burgerschap Israëls', zijn nabijgekomen nu ze krachtadig geroepen zijn tot het christelijke geloof (Ef. 2:12-13). Dit alles wijst erop dat de nieuwtestamentische kerk nu in wezen dezelfde voorrechten heeft als Gods volk onder de oude bede-

ling genoot. Een bijzonder voorrecht van het oudtestamentische Israël was dat hun kinderen in het verbond met God werden opgenomen. Zonder twijfel moet de nieuwtestamentische kerk nog in dit voorrecht delen, zolang er geen bewijs is dat het is ingetrokken. Dit is de conclusie die de apostel trekt uit een lang betoog: Wij zijn Abrahams zaad (Gal. 3:29). "Op blz. 69 staat "Hele gezinnen werden gered. Er wordt gesproken over de verlossing van hele gezinnen, nadat het hoofd van het gezin tot het geloof gekomen was. Ik weet geen andere verklaring voor deze teksten dan dat al hun kinderen in het verbond opgenomen werden, tenzij ze de leeftijd hadden om te weigeren en dat daadwerkelijk deden. In dat geval was hun bloed op hun eigen hoofd. Hoewel kinderen hun instemming nog niet kunnen tonen, kunnen ze evenmin hun weigering kenbaar maken. Als hun ouders voor hen een verbond sluiten, wordt dat daarom als hun eigen daad aangetekend."

Ds. C. Harinck, Wie bent u? Een Bijbels antwoord op de vraag: Wie is Jezus Christus? Gebonden, 240 blz., € 20,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2265-1.

Het is de bedoeling van de auteur vanuit de Bijbel te laten zien Wie Jezus is. Vanuit Gods Woord laat

hij zien dat Jezus de Zoon van God is en de beloofde Messias. De kern van het christelijk geloof is de persoon van Jezus Christus. Deze is werkelijk op aarde geweest. De auteur wijst buitenbijbelse bronnen aan die bewijzen dat Jezus echt op aarde geleefd heeft, onder Israël heeft gepredikt, wonderen heeft verricht en is gekruisigd (blz. 16-21). We lezen op blz. 21 "Er zijn meer bewijzen voor het bestaan van Jezus en de oorsprong van het christendom dan voor vele historische figuren aan wier bestaan niemand durft te twijfelen. Het bestaan van Jezus kan niet ontkend worden." Vanaf blz. 59 wordt geschreven over de kinderjaren van Jezus. Daar weten we maar heel weinig van. In de 4e eeuw echter verschenen er nieuwe en aanvullende evangeliebeschrijvingen waarin allerlei wonderen uit de kinderjaren van Jezus worden verteld. De Bijbel laat ons zien dat Jezus de Messias is. De verzoeking van Jezus door de satan wordt behandeld. Satan heeft geprobeerd dat Jezus niet zou sterven als een offer voor de zonde. Christus is de Meerdere van de satan, wat duidelijk blijkt uit het uitdrijven van demonen. We lezen op blz. 146 "Hij beveelt de boze geesten de geplaagde mens te verlaten en bestraft hen." In tegenstelling tot duivelsbezweerders uit Jezus' dagen maakte Jezus geen gebruik van magische bezweringen. Op blz. 153 lezen we dat de kern van

het Evangelie is dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren is. Er is hoop voor de diepst gevallen, want Jezus is gekomen om hen zalig te maken. We lezen op blz. 154 "Hij sprak scherpe woorden en verwijten tot de fari- zeeën en schriftgeleerden, maar nooit tot de boetvaardige zondaar die tot Hem kwam. Hij ontving hen, warm, onvoorwaardelijk, genadig en barmhartig." Het boek geeft een geordend overzicht aangaande het leven en handelen van Jezus Christus. We sluiten aan

bij de wens van de auteur uit het voorwoord: "Ik hoop dan ook dat dit boek een weg naar Damascus mag zijn voor mensen die dezelfde vraag stellen die Paulus eens stelde: 'Wie zijt Gij, Heere?'"

Ds. A.T. Vergunst, Brug naar Markus, € 10,95, 200 blz., paperback, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-09572.

De auteur is predikant in Nieuw Zeeland. Op een eenvoudige manier probeert de schrijver een

brug te slaan tussen het Evangelie naar de beschrijving van Markus en jongeren van 12 tot 16 jaar. Er is ook een Engelse versie beschikbaar van dit dagboek. Omdat onze jongeren vaak moeite hebben met de Engelse taal zou het wellicht aanbeveling verdienen de Engelse versie te gebruiken of te leggen naast de Nederlandse uitgave.

Persbericht

CGK Noordeloos 175 jaar

Op 13 januari jl. was het 175 jaar geleden dat de Chr. Ger. Gemeente te Noordeloos werd geïnstitueerd. Dit feit is herdacht op een bijzondere gemeenteavond op 14 januari. De gemeente stond stil bij de grote daden van de Heere in het verleden en nu. Het is Zijn trouw en goedheid dat door al die jaren heen de gemeente is blijven bestaan. Zijn Woord werd onafgebroken gepredikt en het gemeentelijk leven mag onder Zijn zegen voortgaan. De gemeente heeft vele voorgangers gehad; in de loop der jaren zijn 17 predikanten verbonden geweest aan de gemeente van Noordeloos. De gemeente mocht ruim 5 jaar geleden een nieuw kerkgebouw betrekken, waarin op dit moment ds. R. Kok Gods Woord mag bedienen. Er is dankbaarheid voor alles wat God gegeven heeft!

Uitnodiging van de Christelijke Gereformeerde bezinningskring.

Op DV vrijdag 28 Januari a.s. staat er weer een bijeenkomst gepland. Een bezinningsavond met als Thema: "De toe-eigening de heils" Het gaat dan om de vraag in welke weg ik deel krijg aan het beloofde heil in Christus. We zitten daarmee in het hart van de zaak.

Ds.K.Hoefnagel van Katwijk aan Zee, zal dit onderwerp inleiden.

Na de pauze is er gelegenheid voor het stellen van vragen

Plaats: Chr.Geref."Sions"kerk Hoofdweg 127 te Damwoude.

Aanvang: 19.45 uur

We hopen u weer ten mogen ontmoeten!

Een ieder is van Hartelijk Welkom!

Het bestuur.

Liefde voor Israël

als primaire drijfveer

De stichting bevordert door haar werk de evangelieverkondiging onder de Joden.

Voor meer informatie over ons werk, lezingen en donaties, ga naar onze website: www.messiasbelijdendejoden.nl of neem contact op met ds. G. Bouw, tel.: 0172 - 47 00 40, e-mail: g.bouw@solcon.nl.

Een gift overmaken kan op 37 78 53 496.

Postbus 22 - 3860 AA Nijkerk

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.

Versijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

ING 70.43.50 t.n.v. Stichting

Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 13,50 per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 12 dollar per jaar.

Advertenties € 0,36 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

*Rust en ontspanning
in de prachtige Eiffel!*

**Ruime appartementen
te huur**

Inl.: 0049-6594258990 en
www.huizesolagratia.nl